

Umsögn til allsherjar- og menntamálanefndar

Mál: Tillaga til þingsályktunar um menntastefnu fyrir árin 2020-2030, 278. mál.

Sendandi: Félag náms- og starfsráðgjafa

Dagsetning: 3. desember 2020

Félag náms- og starfsráðgjafa (FNS) fagnar tækifærinu að veit allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis umsögn um tillögu til þingsályktunartillögu um menntastefnu fyrir árin 2020-2030.

FNS hefur ýmist haft forgöngu um stefnumótun í náms- og starfsráðgjöf innan og utan íslenska menntakerfisins hér á landi síðustu áratugi eða verið málsaðili með faglegri aðkomu. Margir áfangasigrar hafa náðst. FNS hefur auk þess lagt mikla áherslu á að stefnumótun í faginu fari fram hjá bæði löggjafar- og framkvæmdarvaldinu, sem og í einstaka stofnunum og einingum.

Skýrslan *Grunnur að stefnu um náms- og starfsráðgjöf á Íslandi (2015)*¹ sem unnin var á vettvangi mennta- og menningarmálaráðuneytisins, hefur verið helsta vinnugagn FNS frá útgáfu hennar. Skýrslan slær ákveðinn grunntón og á margt líkt með annarri áralangri opinberri umfjöllun um fagið. FNS telur mjög mikilvægt að færa stefnumótun í náms- og starfsráðgjöf á Íslandi af grunnstigi yfir á framkvæmdastig með skilgreindri aðgerða- og framvæmdaáætlun þar sem leiðarstef menntastefnunnar er fylgt og fagleg viðmið og gæðavísar í náms- og starfsráðgjöf settir fram. Með tilkomu nýrrar menntastefnu hyllir undir markvissa stefnumótun í náms- og starfsráðgjöf og eru þá stjórnvöld að slá sama takt og gerist á Norðurlöndum og í Evrópu.

Í ljósi þessarar áherslu FNS síðustu ár eru því eingöngu athugasemdir í þessari umsögn sem tengjast náms- og starfsráðgjöf.

Umsögn Félags náms- og starfsráðgjafa

FNS bendir á að kafli um náms- og starfsráðgjöf er á röngum stað í skjalinu. Hann er birtur undir D. Velliðan í öndvegi en á heima undir C. Hæfni fyrir framtíðna.

Rök: Í kafla um náms- og starfsráðgjöf í þingsályktunartillögunni er megináhersla lögð á hæfni einstaklinga. Í grundvallaratriðum felur náms- og starfsráðgjöf í sér aðstoð við einstaklinga á náms- og starfsferli þeirra. Velliðan kemur þar vissulega að máli, en ekki með þeim hætti sem ætla mætti eins og aðrir liðir í D gefa til kynna.

Hér á eftir eru tillögur FNS að breytingum á orðalagi við einstaka greinar með rauðu letri auk þess sem færð eru rök fyrir breytingum.

¹ https://www.stjornarradid.is/media/menntamalaraduneyti-media/media/ritogskyrslur/stefn_nams_starfsradgj.pdf

B.3. Hæfniþróun fagstétta í skólastarfi.

Tryggt skal að hæfni- og þekkingarþróun verði skilgreind sem hluti af starfi kennara, skólastjórnenda og **annarra fagstétta** á öllum skólastigum til að hæfni sé í samræmi við breyttar þarfir og faglegt sjálfstæði þeirra....

Rök: Náms- og starfsráðgjöf er lögbundin á grunn- og framhaldsskólastigi², er veitt í háskólum og er einnig hluti af framhaldsfræðslu. Aðrar fagstéttir en kennarar, stjórnendur og náms- og starfsráðgjafar eru einnig að störfum í skólakerfinu.

B.4. Lagarammi.

Til að nýta mannauð sem best og búa honum góð starfsskilyrði og vinnuumhverfi skal tryggja markvissa innleiðingu á lögum um menntun, hæfni og ráðningu kennara, **náms- og starfsráðgjafa** og skólastjórnenda við leik-, grunn- og framhaldsskóla.

Rök: Starfsheiti náms- og starfsráðgjafa er lögverndað³ og æskilegt er að sömu lög um menntun, hæfni og ráðningu gildi um náms- og starfsráðgjafa. En bæði í grunn- og framhaldsskólum eiga þar til bærir sérfræðingar með leyfisbréf til að bera starfsheitið náms- og starfsráðgjafar að sinna starfinu sbr. lög um bæði grunn- og framhaldsskóla.

C.4. Starfs-, iðn- og tækninám.

Hugvitsdrifið samfélag framtíðarinnar kallar á aukna áherslu á starfs-, iðn- og tækninám. Slíkt nám verður eftt með það að leiðarljósi að færni þróist í takt við þarfir samfélagsins og áskoranir fjórðu iðnbyltingarinnar. **Öllu ungu** fólki skal boðið upp á starfsnám við hæfi. **Grunnskólanemendur** fá kennslu í iðn- og tæknigreinum og **þeim veitt** innsýn í fjölbreytt starfs-, iðn- og tækninám á framhaldsskólastigi. **Náms- og starfsfræðsla verði með skipulögðum hætti** og nemendum kynntar námsleiðir sem bjóðast og starfsmöguleikar í kjölfar þeirra.

Rök: FNS leggur til að textinn „... óháð kyni..“ verði felldur brott af þeirri ástæðu að hér eiga fleiri breytur sem hafa ekki síður áhrif en kyn heima, t.d. uppruni, búseta, kyngervi og svo mætti lengi telja. Ef telja á upp eina breytu þá er það álit FNS að fleiri þurfi að vera með í þeirri upptalningu. Textinn í greininni er fremur óljós og leggur FNS því til þær breytingar á texta sem á eftir koma. Náms- og starfsfræðsla er sá farvegur sem best er til þess fallinn að kynna nemendum með skipulögðum hætti námsleiðir og starfsmöguleika í starfs-, iðn- og tækninámi, sem og aðra möguleika í námi og starfi. Náms- og starfsfræðals er bæði rannsóknarsvið og verkfæri sem styður við náms- og starfsþróun og eflir færni til að sjórna eigin náms- og starfsferli. Í ljósi þessa er það skoðun FNS að hefja þurfi náms- og starfsfræðslu til vegs og virðingar, finna henni stað í viðmiðunarstundaskrá og móta stefnu um fræðsluna. Eins og áður býður FNS fram sérþekkingu sína og fagmennsku í þá vinnu.

² [Lög um framhaldsskóla nr. 92/2008](#), [lög um framhaldsskóla nr.91 2008](#) [lög um framhaldsfræðslu nr. 27/2010](#),

³ <https://www.althingi.is/lagas/nuna/2009035.html>

D.4. Náms- og starfsráðgjöf.

Farsæll námsferill krefst þess að nemandinn taki upplýstar og ígrundaðar ákvarðanir um nám sitt út frá eigin áhugasviðum, styrkleikum og gildum. Náms- og starfsráðgjöf styður við stöðuga starfsþróun einstaklinga út starfsævina ásamt hæfninni til að stýra eigin náms- og starfsferli í ljósi breyttra atvinnu- og samfélagshátta. Lögð er áhersla á að allir finni hæfni sinni farveg og tilgang með námi sínu, þannig má meðal annars draga úr brotthvarfi og styðja við atvinnuþátttöku. Náms- og starfsráðgjöf á að vera aðgengileg **öllum**, á öllum skólastigum og **annars staðar í samfélaginu**, óháð aldri, búsetu **og öðrum aðstæðum**, og veitt af þar til bærum sérfræðingum.

Rök: FNS ítrekar að þessi kafli á heima undir *C. Hæfni fyrir framtíðina*. FNS sendi ítarlegarlega umsögn við þennan kafla í samráðsgátt stjórnvalda og er sú umsögn fylgiskjal hér. FNS telur að orðalagsbreytingar hnykki á að allir í samfélaginu óháð aldri og aðstæðum eigi rétt á og geti leitað eftir þjónustu náms- og starfsráðgjafa og stutt þannig við menntun alla ævi sbr. kafla C.8. í tillögunni. Náms- og starfsráðgjöf er veitt víða utan skólakerfisins, t.d. hjá Vinnumálastofnun og í starfsendurhæfingu auk þess sem framhaldsfræðslan veitir fólki á öllum aldri náms- og starfsráðgjöf.

f.h. Félags náms- og starfsráðgjafa

Helga Tryggvadóttir

s.862 2293

fnsstjorn@gmail.com, helga2202@gmail.com

Fylgiskjal 1.

Umsögn frá Félagi náms- og starfsráðgjafa vegna draga að menntastefnu til 2030.